

Egy új tölgyfaj s összes hazai tölgyeink.

A „Magyar Növénytani Lapok“ VII. évfolyam 76—77. számában dr. Simkovich Lajos „*Quercus Haynaldiana* n. sp. s egyszersmind összes hazai tölgyfáink“ cím alatt egy általa talált új tölgyfajt ír le, s ennek kapcsán összeállítja eddig ismert hazai tölgyeinket. Az új tölgyfaj leírása a következő :

„Időszakos lombu tölgyfánk a *Quercus Robur* L. csoportjából. Erős törzse tekintélyes magas fává nő fel. Törzsének kérge barnás-szürke, a cserfához igen hasonló s attól csak összehasonlítás mellett különböztethető meg, mivel keresztben repedezettebb. Kifejlett hajtásai meztelenek, rügyei meztelenedők vagy csúcsukon néhány szőrtől szakállasak. Levelei igen rövidnyelűek, e nyelük 4—5 mm. hosszú és szőrös, a levélnyel tővén keskeny szálal pálhák vannak, melyek idővel lehullanak. Lemezük előlről szélesen tojásdad, vállafelé elkeskenyedő, közepén túl a legszélesebb és szélességénél mintegy másfélszer hosszabb, így a nagyobb leveleken 140 mm. hosszú és 95 mm. széles. Levéllemezük válla világosan füles, lemezük éle karélyos, karélyai közül a közepen felülálló a legfejlettebbek, a levél válla felé esők hirtelen megkisebbednek, egyáltalán keskeny öklökkel elválasztvák, alakra nézve hosszukásak, kerekítettek s a nagyobbak öblösen kikapargatottak, lemezük felszine meztelen fénylő, fonáka pedig a főbb ereken puhán szakállas, különben oly gyéren szőrösödő, hogy szinte meztelennek látszik. Levelei tehát főkép szabásukra nézve a *Qu. conferta* Kit. leveleihez igen hasonlók, másrészt azonban puhábbak, fénylők és eltérő mezűek. Terméseinek nyele (csumája) szőrösödő s igen rövid, oly hosszú mint a levél nyele, vagy annál mintegy kétszer hosszabb. Termései magánosak vagy többen fürtöt képeznek, makkjok kopáncsából kiemelkedik s annál hosszabb. Kopáncsának pikkelyei a kopáncshoz fekvők, szőrösödők, megnyult függelékkal, mely a csúcán kissé hullámos, de azért a felsőbb pikkelyek csúcsa ninesen berzedten hátratorve, mint a *Qu. conferta* Kit.-nél“.

„E tölgyfánk leveleinek szabása és meze által nagyon kiválik összes tölgyeink közül és csupán csak a *Qu. conferta* Kit. és *Qu. Heuffelii* Sink.-hoz közeledik. Ámde a *Qu. Heuffelii*-nek csumája megboldogult Heuffeliink szerint hüvelyknyi hosszú, levelei pedig a Haynald-herbariumban lévő példány szerint keskenyebbek és szabásukra nézve a *Qu. Robur* L.-éhez hasonlók, viszont a *Qu. conferta* Kit.-nek levelei merevebbek, felszínükön szőrösödők és kiemelkedően hajszáleresek, fonáukon pedig sűrűn szőrösödők, továbbá kopáncsainak felsőbb pikkelyei berzedben hátratortek.“

„E tekintélyes és szép termetű fát a „Bézsán“ nevű állami erdőben találtam Déva város mellett Erdélyben 1882. okt. 9-én, hol azt Terbócs Bertalan erdész ural észleltük.“

Ezek után ezen új tölgyfajt Haynald biboros érsek tiszteletére és emlékezetére szenteli s *Quercus Haynaldia*-nak nevezi el.

A „Növ. Lapok“ nevezett száma mellékelve hozza e tölgyfaj szépen készült rajzát is.

Kritikailag méltatja továbbá a hazánkból ismertetett tölgyfajokat s végre közli a „Kulcsot tölgyfaínik megkülönböztetésére“.

1. A kopáncs pikkelyei nagyok, hengeresek, tüskésen elállók . 2
 „ „ „ aprók, laposak 3

2. Levél fonákán borzas, élén szárnyasan hasadt, karélyai hosszukás lándzsásak, fogasok. *Qu. Cerris* L. (Ezt hazánkból tipikus formában nem láttam).

Levél fonákán szőrösödő, élén könnyedén öblös, karélyai tojás alakúak, épek. *Qu. Austriaca* W. (*Qu. Cerris* Host. non L. sec. W. Sp. IV. 454).

3. Kopáncs felső pikkelyei berzedten hátratortek, levéllemez majdnem ülő és füles vállu, színén és fonákán szőrösödő, a rövidke levélnyél, valamint a hajtások is szőrösek, levélkarélyok nagyobbjai kikanyargatott élűek. *Qu. conferta* Kit. (*Qu. Esculus* Heuff non L., *Qu. spectabilis* Kit., *Qu. Farnetto* Ten.).

Kopáncs pikkelyei nincsenek berzedten hátrakötve 4

4. Levélnyél többé-kevésbé szőrösödő, levéllemez felszine, többé-kevésbé szőrösödő, emelkedetten eres s azért mintegy érdesnek látszik. (*Qu. lanuginosa* csoportja) 6

Levélnyél szőrös, levéllemez meztelen, sima és fénylő, levélkarélyok öblösen kikanyargatottak 5

Levélnyél teljesen meztelen, levéllemez felszine teljesen meztelen, sima és fénylő 14

5. Termések igen kurta, legfeljebb 4—8 mm. csumán, a levél öblei keskenyek, levél a csúcsa felé erősen elszélesedik s így a *Qu. conferta*-hoz hasonló *Qu. Haynaldiana* Simk.

Termések jókora 28—30 mm. csumán, a levél öblei tágabbak és szabása a *Qu. Robur*-hoz hasonló *Qu. Heuffelii* Simk. (*Qu. intermedia* Heuff. var.).

6. Levéllemez fonáka csupán a főbb ereken szőrös, különben meztelen 7

Levéllemez fonáka csupán a főbb ereken szőrös, egyebütt többé-kevésbé szőrösödő 8

7. Hajtások majdnem meztelenek, karélyok hegyesek. *Qu. glabrata* (Heuff.) (*Qu. pallida* Heuff.).

Hajtások sűrűen szőrösek, karélyok többnyire kerekítettek. *Qu. Kernerii* Simk. (*Qu. glabrescens* Kern).

8. Hajtások és rügyek meztelenedők 9
 „ bőven és sűrűn szőrösek 10
9. Termések rövidke csomán ülnek. Qu. Budensis Borb.
 (Qu. ambigua Kit. non Michx.).
 Termések csomája oly hosszú, mint maga a levél. Qu. pendulina Kit.
10. Levélkarélyok hegyesek és hullámosan erősen bodrosak.
 Qh. crispata Stev. (Qu. undulata Kit.).
 Levélkarélyok ronák nem bodrosak 11
11. Levél válla megnyúlt ékforma. Qu. Kitaibelii Simk.
 (Qu. cuneata Kit. non Wang.).
 Levél válla kerekített, vagy többé-kevésbé egyenetlenül szívesen kikanyargatott 12
12. Levéllemez fonákán gyengén szőrösödő s ezért zöldes.
 Qu. Streimii Heuff. (Qu. glabrata Borb. non Heuff.; Qu. leptobalanus Borb. exs. non Guss.).
 Levéllemez fonákán sűrűn szőrösödő s ezért szürkés 13
13. Termések csomátlanok. Qu. lanuginosa (Lam. 1781.)
 Thuill. (Qu. pubescens W. (1805.); Qu. turbinata Kit.)
 Termések csomások és fürtösek. Qu. Budayana Haberle.
 (Qu. Vértesiensis Kit.)
14. Levelek többsége vállán világosan füles, levélnyel rövid . 16
 „ válla nem füles, levélnyel elég hosszú, levéllemez fonáka finoman szőrösödő 15
15. Levélnyel és a főbb erek sárgásak. Qu. aurea Wiersb.
 (Qu. Welandii Heuff. var. forma fruct. peduncul.).
 Levélnyel és a főbb erek nem sárgásak. Qu. sessiliflora Sm. (Qu. sublobata Kit., több Schur féle faj).
16. Levéllemez fonáka egészen meztelen, legfeljebb a főereken néhány szőrrel 17
 Levéllemez fonáka a főbb erek között levő téren is szőrösödő.
 Qu. pilosa (Schur var. (Qu. dilatata Kern).
17. Termés csomája csak oly hosszú, mint a makk. Qu. brevipes (Heuff.) (Qu. pseudosessilis Schur).
 Termés csomája mintegy a levél közepéig érő. Qu. Robur L. (Qu. pedunculata Ehrh. Qu. melacophylla Schur).
 Termés csomája a levél hosszát elérő vagy túl is haladó.
 Qu. Australis Host. (Qu. extensa Schur).